

Yogesh Haribhau Kulkarni You

Al Advisor (Helping organizations in their Al journeys) | PhD (Geometric Modeling) | Tech Colum...

Wish to share today's article from my weekly column "तिसरा मेंद्र" (Third Brain) titled "'जुने ते सोने' ओळखण्याचे महत्व (Recognizing importance of knowing 'Old is Gold')" which has been published in the Marathi newspaper, Sakal! (pic below)

In this article, I go deeper into the applicability of Mental Model "Lindy Effect" in various situations 🧠 🔄

I'm thankful to Sakal Media Group for providing a platform to share these important insights with our local community. 🙏

Any comments? I'd love to hear your thoughts! > 11

Sakal Media Group Abhijit Pawar Samrat Phadnis Niranjan Agashe

#AI #ArtificialIntelligence #mentalmodels #Intelligence #training #LIndyEffect #Taleb #CommunityConnect #SakalNewspaper #MarathiMedia #Marathi #India #Pune #MVPBuzz #GDE

तिसरा मेंद

डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी

अनेक पर्याय उपलब्ध आहेत. बँकेत मुदत-ठेव , शेअर बाजार, म्युच्युअल फंड्स, जमीन-घर खरेदी आणि सर्वात आधुनिक मार्ग म्हणजे क्रिप्टो चलन, पण त्यातील एका पर्यायाची लोकप्रियता अगदी अनादी काळापासून जशीच्या तशी आहे, ते म्हणजे, सोनं. मागणी-पुरवठ्याचे नियम त्यालाही लागत असले तरी सर्वसाधारणपणे ाढीच्या बरोबर कमी-जास्त होणारे, सुरक्षित, जागतिक स्तरावर विश्वासाई आणि तरल म्हणजेच गी कघीही मोडून पैसे उमे करता येणारे, ते सोनं. म्हणूच एका पिढीकडून दुसरीकडे, गी एका कुटुंबातून दुसऱ्याकडे देवाणघेवाण पै-पै साठवृत हे चमकदार 'धन' सांभाळले बाते आणि सणासुदीला 'लक्ष्मी' स्वरूपात पूजले पण जाते. शेकडो वर्षे झाली पण यात काही बदल नाही. चिरकाल जिवंत राहणाऱ्या कल्पनांच्या 'मेंटल मॉडेल' (मन:प्रारूप) अथवा विचारचित्राला 'लिंडी इफेक्ट' म्हणजेच सोप्या भाषेत 'जुनं ते सोनं'असे म्हणतात. जे आतापर्यंत, हजारो वर्षे टिकले आहे ते यापुढेही अनंतकाल टिकेल अशी या 'विचारचित्रा'मागची मेका आहे

जने ते सोने' ओळखण्याचे महत्त्व

'ब्रॉडवे' नाटकांच्या दीर्घकालीन अस्तित्वाचे निरीक्षण करत 'लिंडी इफेक्ट'चा सिद्धांत मांडला. नंतर, नसीम निकोलस तालेब यांनी त्याला लोकप्रिय केलं. या सिद्धांतानुसार, नष्ट न होणाऱ्या गोष्टी, जसे की कल्पना, तंत्रज्ञान, पुस्तके किंवा परंपरा या जितक्या जन्या असतात, तितके त्यांचे भविष्य अधिक उच्चल व टिकाऊ असते. साधे उदाहरण सांगायचे तर, जर एखादं पुस्तक ५० वर्षं अस्तित्वात राहिलं असेल, तर ते अजून ५० वर्ष टिकण्याची शक्यता जास्त आहे. भारतातील कोणत्याही शास्त्र-अभियात्रिकीच्या विद्यार्थ्यांला विचारलं की, १२ वी ला भौतिकशास्त्राचा एच.सी. वर्मीचं 'कॉन्सेप्ट्स ऑफ फिजिक्स' १९९०च्या दशकातील हे पुस्तक अजूनही टिकून आहे. अशीच प्रत्येक शाखेची, त्यातील विषयांची वाचून अध्यासाचे 'पान' हालत नाही, काळानुसार काही बदल होतात; पण बहुतांशी मूळ गामा तोच राहतो. इतर समाजजीवनातही हेच घडते. आपण संत ज्ञानोबारायांचे नुकोबारायांचे अभंग, दासबोधातील समर्थ रामदास स्वामीच्या ओख्या सहज उद्धृत करीत असतो, याचे कारण ते अजूनही समयोचित आहेत.

नवीन वारे वाहात असतात. कथी किटो, तर कथी लो-कार्ब्स, कथी सतत खा. तर कथी दोनच वेळेला. असे एक ना अनेक. भूक लागेल तेव्हा आणि आपली आजी जे खात होती ते साधारणतः आपणही खाल्लं तर ते चांगलं मानवतं. या क्षेत्रात अजून एक ट्रेंड दिसतो. अमेरिकेतील (आणि आता भारतातही) प्रसिद्ध असलेल्या कॅफेमध्ये काही पेय (आणि त्याच्य किमती) पहिल्या की तोंडात बोटे (आश्चयनि!!) जातात. 'टर्मीरेक लॅंडे' हा प्रकार भारी लोकप्रिय झाला आहे. खरं म्हणजे, भारतीय घरात वर्षानुवर्षे प्यायले जाणारे ते हळदीचे दूध!!! नवीन उत्पादन म्हणून समोर आणलं आणि प्रसिद्ध झालं. शेकडो वर्षे ज्ञात असलेल्या त्याच्या गुणधमनिन ई-कॉमर्सद्वारे कितीही व्यवहार होत असले तरी, जवळच्या किराणामालाच्या दुकानात असलेली आपली वही-खातं अजून चालू आहे. लहान कुटुंबांहारे चालवलेली, वेळेला उसने देणारी ही व्यवस्था अजून टिकून आहे, कारण संबंध, स्थानमाहात्म्य आणि विश्वास हे कायम टिकणारे असतात. आरोग्यक्षेत्रात कितीही प्रगती झाली, नवनवीन तंत्रज्ञान आले, दूरस्थ पद्धतीने उपचार चालू असावा असे वाटते. त्यामुळे या कृत्रिम बुद्धिमते यंत्रमानवांच्या जगातही (आणि भविष्यातही डॉक्टरांचे महत्त्व अबाधित राहणार आहे. हजारी वर्षांच्या इतिहासाने समृद्ध असलेल्या आपल्या देशात, जागोजागी, पदोपदी 'लिंडी इफेक्ट'ची उदाहरणे सापडतात. मंदिरे, शास्त्र, पाककला, परंपरा आणि जीवन मूल्ये आपण काहीप्रमाणात का होईना जपली आहेत. आपण अनेकदा (गरज-कारण नसताना) नवतेच्या मागे धावतो, काहीतरी पूर्वपिक्षा वेगळं- हटके करायचं या हट्टापायी. वर्षातून दहा वेळा दिशा बदलणारा ('पिव्हट' करणारा) स्टार्टअप. भाषणात दसऱ्या दिवशी घोरण बदलणारा पलटा। राजकारणी, रोज नवे ब्रॅडिंग करून सल्ला देणार

नाकारण्याचा सल्ला देत नाही. जे टिकले आहे त्याचा विचार करा, एवढेच तो सुचवतो. अनेक स्थित्यंतरातही जे शाबृत राहिलं त्याचा आपण खोल विचार करायला हवा. निर्णय घ्यायचा असेल, काव वाचावे, काय खावे, कोणत्या सल्ल्यावर विश्वास ठेवावा, तेव्हा विचार करा की, याने काळाची कसोटी पार केली आहे का?